

ινῶν καθ' ὅλα ἐπιτηδείων εἰς τὴν κατασκευὴν χάρτου καλῆς ποιότητος εὐκάμπτου καὶ στερεοῦ.

* *

Ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὁ νέος οὗτος τρόπος τῆς παραγωγῆς τοῦ χάρτου δὲν συνιστᾷ ἐφεύρεσιν πραγματικὴν. Αἱ φυτικαὶ ἴνες ἐπιτηδείως παρασκευαζόμεναι ἐχρησίμευον ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων διὰ τὴν γραφήν. Οἱ ἀρχαῖοι μὴ γνωρίζοντες τὸν χάρτην ἔγραφον κατὰ πρῶτον ἐπὶ φύλλων φοίνικος, ἐπὶ διαφόρων φλοιῶν δένδρων, ἐπὶ ἀβακίων ἐπιχειρισμένων διὰ λεπτοῦ στρώματος κηροῦ, ἐπὶ πλακῶν μολύβδου, καὶ τέλος οἱ Αἰγύπτιοι ἔγραφον ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ παπύρου, καλαμοειδοῦς φυτοῦ φουμένου ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Νείλου, τὸν ὁποῖον διὰ καταλλήλου ἐπέξεργασίας μετέβαλλον εἰς λαμπρὰν, λεῖαν καὶ μαλακὴν ἐπιφάνειαν ἐπιδεκτικὴν πολυχρόνιου διατηρήσεως. Ὁ πάπυρος ἐφ' ἱκανὸν χρόνον διετέλεσεν ἀποκλειστικὸν κτῆμα τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, οἵτινες, ἵνα μὴ ποτε ἐξαντληθῇ, ἐφρόντισαν νὰ καθιερώσωσι τὸ δενδρύλλιον καὶ νὰ εἰσαγάγωσι νόμον ἀπαγορεύοντα τὴν πώλησιν αὐτοῦ εἰς τοὺς ξένους. Μετὰ τὴν κατάκτησιν ὁμως τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, κατ' ἀρχὰς οὗτοι ἠγόραζον ἐν Αἰγύπτῳ ἱερὰ βιβλία ἐκ παπύρου, ἅτινα ἐν Ῥώμῃ πλύνοντες καὶ καθαρίζοντες ἐχρησιμοποιοῦν πρὸς γραφήν. Ὀλίγον πρὸ Χριστοῦ ἀνεκαλύφθησαν αἱ *περγαμηναί*, τὰς ὁποίας μετεχειρίζοντο ἐπίσης διὰ τὴν γραφήν, κληθεῖσαι οὕτω διότι ἐν Περγᾶμῳ τὸ πρῶτον κατασκευάσθησαν ἐκ προβαίου δέρματος καταλλήλως εἰργασμένον.

Μόνον δὲ περὶ τὸν Γ' αἰῶνα εἰσῆχθη καὶ ἀρχὰς εἰς Εὐρώπην ὁ ἐκ βακῶν χάρτης ὑπὸ Ἀράβων, γνωστὸς ἤδη ὢν πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐν Σινικῇ καὶ Ἰαπωνίᾳ, ἔνθα κατασκευάζετο τοιοῦτος ἐκ μετάξης καὶ βάμβακος καὶ καννάβεως. Μετὰ τινὰ χρόνον, ὅπως καταστήσωσι τὸν χάρτην στερεώτερον καὶ συνεκτικώτερον, ἀναμίγνουν τὴν ἐκ βακῶν μάζαν μετὰ ἐτέρας μάζης κατασκευαζομένης ἐξ ἀχύρων ἢ τοῦ *alfa*, ἀγρωστοειδοῦς φυτοῦ τῆς Ἀλγερίας.

Ἔπεται τὸ τέλος.

ΦΕΡΕΚΥΔΗΣ

ΟΙ ΦΟΒΟΙ ΤΗΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ

Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ βασιλείως τῶν Ἰουδαίων Δαβὶδ, τοῦ ἐξοργίσαντος τὸν θεὸν διὰ τῆς διαταχθείσης ὑπ' αὐτοῦ ἀπογραφῆς τοῦ λαοῦ του καὶ προκαλέσαντος ἕνεκα ταύτης κατὰ τὰς ἑβραϊκὰς δοξασίας, τὸν θάνατον μυριάδων ὑπηκόων του, μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, τὰ ἀπογραφικὰ τῶν κυβερνήσεων μέτρα ἦσαν εἰς τοὺς λαοὺς δυσάρεστα, παρανοοῦμενα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ κακῶς πάντοτε ἐκτιμώμενα. Ἄλλ' ἢ μὲν δυσπιστία τοῦ

ἡμετέρου λαοῦ πρὸς τὰ τοιαῦτα μέτρα ἐξηγεῖται τοῦλάχιστον, ἂν μὴ δικαιολογηται, διὰ λόγων ἱστορικῶν ἢ ἀπογραφῆ ἔν τε τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σόλωνος μέχρι τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορῶν τοῦ Βυζαντίου ἐφαίνετο ἔχουσα μόνον σκοπὸν τὴν ἐπιμέτρησιν καὶ τὸν κανονισμόν τῶν φορολογικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων τῶν πολιτῶν. Ἀκατανόητοι ὁμως εἶναι οἱ φόβοι οὓς διεγείρει ἡ ἀπογραφὴ πρὸς λαοὺς μᾶλλον ἡμῶν προηγμένους εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰ γράμματα, καὶ τὸν γέλωτα κινοῦσι τὰ ὑπὸ τούτων περὶ τῆς ἀπογραφῆς πιστευόμενα ἀποκνήματα παχυλῆς ἀμαθίας καὶ μωρίας τερατώδους. Ἐκ τῶν πολλῶν προκειμένων παραδειγμάτων τοιούτων ἀνοήτων φόβων, ἀρκοῦμεθα νὰ διαλάβωμεν περὶ ἐνός μόνον, ἐπ' ἐσχάτων παρατηρηθέντος ἐν Γερμανίᾳ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων περιέργου, ἀριδῆλως δὲ μαρτυροῦντος ὅτι εἰς οὐδὲν ὄφειλε ἡ ἐκπαιδευσίς, ἂν μὴ παρῇ ἐκ φύσεως νους ὑγιής.

Πρὸ τίνος ἢ ἐν Βερολίνῳ γερμανικὴ ἀνθρωπολογικὴ ἐταιρεία παρεκάλεσε τὸ πρωσσικὸν ὑπουργεῖον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως νὰ διατάξῃ ἀπογραφὴν τῶν μαθητῶν τῶν δημοσίων ἐκπαιδευτηρίων, μετ' ἀκριβοῦς σημειώσεως τοῦ χρώματος τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς κόμης καὶ τοῦ δέρματος. Ἐξῆτει δὲ τοῦτο ἡ ἐταιρεία, ὅπως τὰ πορίσματα τῆς ταυτῆς ἀπογραφῆς χρησιμεύσωσιν αὐτῇ εἰς ἀνθρωπολογικὰς καὶ ἐθνολογικὰς μελέτας, καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐταιρείας κατανοοῦσα καὶ ἐγκρίνουσα ἡ κυβέρνησις διέταξε τοὺς διευθυντὰς πάντων τῶν δημοσίων ἐκπαιδευτηρίων νὰ καταγράψωσι τοὺς μαθητὰς κατὰ τὸ χρῶμα τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς κόμης καὶ τοῦ δέρματος αὐτῶν. Ἀλλὰ μόλις ἤρτισεν ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑπολογικῆς διαταγῆς καὶ μεγάλη ἀνησυχία κατέλαβε τοὺς γονεῖς. Τί ὑπέκρυπτεν ἄρα ἡ τοιαύτη πρωτοφανὴς καὶ παράδοξος ἀπογραφὴ; Τί σκοπὸν εἶχεν ἡ κυβέρνησις ζητοῦσα νὰ μάθῃ τὸ χρῶμα τῆς κόμης τῶν τέκνων των; Ὅτι ἐσκόπει διὰ τούτου νὰ ἐπιβάλῃ νέον τινὰ φόρον δὲν τοῖς ἐφαίνετο πιθανόν διότι τότε ἔπρεπε μᾶλλον νὰ πληροφρηθῇ περὶ τοῦ χρώματος τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς κόμης τῶν γονέων, τῶν πληρωόντων τοὺς φόρους. Οὐδὲ ἐμελέτα αὐξήσιν τῆς στρατολογίας, ἀφ' οὗ ἐν τῇ ἀπογραφῇ συγκατελέγοντο ἀδιακρίτως καὶ αἱ μαθήτριά. Πάντως ὁμως δεινόν τι θὰ ἐμνηχανάτο, καὶ διὰ τοῦτο ὄφειλον καὶ αὐτοὶ νὰ προφυλαχθῶσι δεόντως. Οὕτως ἄλλοι μὲν ἐκράτουν κατ' οἶκον τὰ τέκνα των, ἄλλοι μετέβαινον εἰς τὸ σχολεῖον καὶ παρελαμβάνον αὐτὰ, ἐξυβρίζοντες τοὺς διδασκάλους ὡς συνεχόχους τῶν τεκταινομένων. Ἀλλὰ βαθμηδὸν ἤρχισε νὰ ἐξηγητῆται τὸ πρᾶγμα. Ἐν τοῖς χωρίοις τῆς πρωσσικῆς Πολωνίας ἐκρατύνθη ἡ πεποιθήσις ὅτι προε-

μελετᾶτο παιδομάζωμα, καὶ ὅτι τὰ παιδιά ἐπρόκειτο νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ὅπου θὰ ἐβιάζοντο νὰ ἀσπασθῶσι τὸ ἀνατολικὸν δόγμα, καὶ τὰ ἄρρενα θὰ κατετάσσοντο εἰς τὸν Ῥωσσικὸν στρατόν. Ἡ ἐξήγησις αὕτη ἐφάνη πιθανωτάτη. Ἀπὸ τῶν χωρίων διεδόθη εἰς τὰς κόμας καὶ τὰς πόλεις. Πολλαχοῦ τῆς διοικήσεως Δάντσει, οἱ γονεῖς προσήρχοντο κατηφείς καὶ πεταραγμένοι πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ ἠρώτων αὐτοὺς ἂν εἶναι ἀληθές, ὅτι ὅλα τὰ παιδιά τῶν καθολικῶν, ὅσα ἔχουσι μαύρην κόμην καὶ γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς θὰ σταλῶσιν εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Εἰς εὐφυῆ διδάσκαλος καθισύχασε τοὺς ἐρωτῶντας αὐτόν, ἀνακοινῶν εἰς αὐτοὺς ἐμπιστευτικῶς ὅτι σκέπτεται μὲν ἡ κυβέρνησις νὰ μαζεύσῃ παιδιά, ἀλλὰ θὰ ἐκλέξῃ ἐκεῖνα μόνον, ὅσα ἔχουσι κυανὴν κόμην καὶ πρασίνοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἐπειδὴ δὲ τὰ παιδιά τοῦ ἐρωτῶντος δὲν εἶχον ὡς ἦτο ἐπόμενον τὰ σπανιώτατα τῶν φυσικῶν πλεονεκτημάτων, ἐπίθετο οὗτος ὅτι ἄλλους γονεῖς καὶ οὐχὶ αὐτόν θὰ εὔρῃ τὸ κακόν, καὶ ἀπήρηχτο εἰς τὰ ἴδια ἥσυχος.

Ἐν Πίννε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀγορᾶς, οἱ ἀναγκασόμενοι νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ δι' ὑποθέσεις τῶν χωρικοὶ ἐκράτουν ἀπὸ τῆς χειρὸς τὰ παιδιά των. Ἐρωτῶμενοι δὲ διατὶ τὰ σύρουσι μεθ' ἑαυτῶν, ἀπεκρίνοντο δακρύοντες, ὅτι μεγάλη συμφορὰ θὰ εὔρῃ τὰ παιδιά. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ὀφείλει νὰ παραδώσῃ ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὸν Τσάρον τῆς Ῥωσσίας πολλὰς χιλιάδας γαλανόφθαλμα καὶ ξανθὰ παιδιά, τὰ ὅποια ἔχασεν εἰς τὸ χαρτοπαίγιον. Καὶ διὰ τοῦτο αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐξήταζον οἱ διδάσκαλοι ποῖα παιδιά εἶνε ξανθὰ καὶ γαλανὰ, διὰ νὰ τὰ σημειώσουν νὰ παραδοθῶν εἰς τοὺς Ῥώσσοις. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν περιμένεται ἔν κλειστὸν ἀμάξιον, τὸ ὅποιον θὰ πάρῃ τὰ παιδιά. Διὰ νὰ μὴ τοὺς συμβῇ λοιπὸν τὸ κακόν, ὅτε θὰ ἔλειπον αὐτοὶ ἀπὸ τὸ χωριό, τὰ ἔφεραν μαζί των. Ἄλλοι πάλιν ἔλεγον, ὅτι ὁ Βίσμαρκ, καὶ ὅχι ὁ αὐτοκράτωρ, ἔχασεν εἰς τὰ χαρτιά τὰς χιλιάδας τῶν παιδιῶν. Οἱ συνετώτεροι ὅμως, ὅσοι ἀναγινώσκοντες ἐφημερίδας παρηκολούθουν τὴν πολιτικὴν κίνησιν, ἐθεβαίουν, ὅτι τὰ διαδιδόμενα περὶ ἀπωλείας ἐν τῷ χαρτοπαίγιῳ παιδιῶν ἦσαν ἀβάσιμα, τὸ δὲ ἀληθές ἦτο, ὅτι εἶχε συμβασίαν ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Τσάρον τόσα παιδιά, εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς οὐδετερότητος αὐτοῦ ἐν τῷ γαλλογερμανικῷ πολέμῳ. Ἄλλὰ τί τὰ ἤθελε τὰ παιδιά ὁ Τσάρος; Ἐν τῇ Πολωνίᾳ εἶχον πρόχειρον τὴν ἐξήγησιν. Ἡ Ῥωσσικὴ κυβέρνησις ἐπώλησεν εἰς ἓνα βασιλέα τῶν Ἀράπηδων ἀντὶ ὑπερόγκου τιμήματος ἕξ χιλιάδας ὠραῖα κοράσια, ὅλα ξανθὰ. Τοῦτου ἕνεκα πανικὸς φόβος κατέλαβε τὰς ἀγάμους ξανθὰς χωρικὰς· καὶ πλεῖστοι ἔσπευσαν νὰ νυμφευθῶσι μὴ

προσέχουσαι παραπολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ γαμβροῦ, τοῦτο δὲ μόνον ζητοῦσαι, νὰ ἀποφύγῃσι τὸν βασιλέα τῶν Ἀράπηδων.

Ἄλλαχοῦ τὸν Τσάρον ἀντικαθίστη ὁ Σουλτάνος. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κούλυ Θόρνερ ἔλεγον, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας παίζων χαρτιά μετὰ τὸν Σουλτάνον ἔχασε δέκα χιλιάδας παιδιά· ὅτι ὁ Σουλτάνος ἔστειλε Ἀράπηδες, διὰ νὰ παραλάβωσι τὰ παιδιά, ὅτι θὰ τὰ ἀρπάσωσιν ἐξερχόμενα τοῦ σχολείου, ὅτι οἱ διδάσκαλοι εἶναι συνεννοημένοι καὶ θὰ τοὺς βοηθήσωσι, διότι ἔχουσιν συμφέρον, ἐπειδὴ θὰ λάβωσι πέντε γερμανικὰ τάλληρα διὰ κάθε παιδί, τὸ ὅποιον θὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς Ἀράπηδες. Ἡ Ἀστυνομία πολλαχοῦ ἠναγκάσθη νὰ παρέμβῃ ὅπως προστατεύσῃ τοὺς διδασκάλους, σφύζουσα αὐτοὺς ἀπὸ τῆς μανίας τοῦ πλήθους. Ἐν τῷ διαμερίσματι Κροτσίνου διεδόθη ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ὤφειλεν ἀπὸ τὸ χαρτοπαίγιον εἰς τὸν Σουλτάνον τῶν Τούρκων 40,000 ξανθὰ καὶ γαλανὰ παιδιά, ὠρίζετο δὲ καὶ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ παράδοσις αὐτῶν. Ἐν τινι χωρίῳ τοῦ δήμου Πλέσεν, ὀλίγον πρὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐπεσκέφθη τὸ δημοτικὸν σχολεῖον ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν σχολείων. Τὰ ὀλίγα παιδιά, τὰ ὅποια εὐρίσκοντο ἐν τῷ σχολείῳ, ἄμα εἶδον νὰ εἰσέλθῃ ὁ ἄγνωστος ξένος, ἐτράπησαν περιδεῆ εἰς φυγὴν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θύραν, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ παράθυρα, καὶ ἔτρεξαν νὰ κρυβῶσιν εἰς τοὺς ἀγρούς. Αἱ δὲ μητέρες καὶ οἱ πατέρες ὤρμησαν ὀπλισμένοι εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ φωνῶν καὶ ἀπειλῶν ζητοῦντες νὰ προστατεύσωσι τὰ τέκνα των. Τὰ αὐτὰ συνέβησαν καὶ ἐν ἑτέρῳ δήμῳ. Ἐν Σθούνη διεδίδετο, ὅτι δὲν θὰ δοθῶσι τὰ παιδιά εἰς τὸν Σουλτάνον, ἀλλ' εἰς τοὺς μαύρους τῆς Ἀμερικῆς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπώληθησαν· ὠρίζετο δὲ ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πωληθέντων καὶ οἱ ὅροι τῆς ἀγορᾶς.

Καθ' ὃν χρόνον ἐπεκράτουν παρὰ τῷ λαῷ τοιοῦτο φόβοι, ἔφθασαν κατὰ κακὴν τύχην εἰς τὴν πόλιν Πόσεν μαῦροι Ἀφρικανοί, οὓς ἔταιρία τις περιήγεν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἐπιδεικνύουσα πρὸς χρηματισμόν. Αἱ ἀόριστοι ὑπόνοιαι προσέλαβον σάρκα καὶ ὀστέα, ἐν ἀκαρεῖ δὲ διεδόθη ἀνά τὴν πόλιν, ὅτι ἦλθον οἱ Ἀράπηδες, οἱ ὁποῖοι θὰ πάρουν τὰ παιδιά. Μεγάλῃ ἡ ἐκ τοῦτου ταραχῇ τῶν πολιτῶν, πολλὰ δὲ ἀτακτῆματα ἐπηκολούθησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ μετὰ δυσκολίας ἐδυνήθη ἡ δημοσία δύναμις νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν.

Οὕτως ἡ ἐν Βερολίνῳ γερμανικὴ ἀνθρωπολογικὴ ἔταιρία, πλὴν τῶν ζητημάτων ἄτινα ἐσκόπει νὰ ἐρευνησῇ διὰ τῆς ἀπογραφῆς, ἦν προεκάλεσεν, ἔλαβεν εὐκαιρίαν νὰ προβῇ καὶ εἰς προσθέτους ἐθνολογικὰς μελέτας, ὧν τὰ πορίσματα δὲν εἶναι βεβαίως πολὺ εὐάρεστα, ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς νοημοσύνης μεγάλου μέρους τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ.

·Π